

Kısa Telkine Yatkinlik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması

Emre KÖROĞLU¹, Başar AYRIBAŞ², Rukiye KÖROĞLU³, Kültegin ÖGEL⁴

¹Beykent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Kars, Türkiye

³Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye

⁴Moodist Psikiyatri Nöroloji Hastanesi Psikiyatri Kliniği, İstanbul, Türkiye

Öz

Bu çalışmada Kotov, Bellman ve Watson (2004) tarafından geliştirilen, 21 maddeden oluşan ve Çok Boyutlu Iowa Telkine Yatkinlik Ölçeği'nin (Multidimensional Iowa Suggestibility Scale – MISS) genel yapısını koruduğu gösterilen kısa bir formunun Türkçeye uyarlama çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. Kısa Telkine Yatkinlik Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması çalışması 77 “18 yaş altı”, 217 “18 yaş ve üzeri” toplam 294 lise ve üniversite öğrencisinden oluşan bir örneklem ile yürütülmüştür. Katılımcılara Kısa Telkine Yatkinlik Ölçeği (KTYÖ) ve Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği (ÖİBÖ) uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucu toplam varyansın %52,59'unu açıklayan beş boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucu ölçeğin kabul edilebilir uyum indekslerine sahip olduğu görülmüştür. Kısa Telkine Yatkinlik Ölçeği'nin genel puanı ile özerk ilişkisel benlik ölçeğinin özerk benlik ($r=-0,43$) ve ilişkisel benlik ($r=0,31$) alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. Güvenirlik analizleri sonucunda ölçeğin toplam iç tutarlılık katsayısı 0,86 bulunmuştur. Test tekrar test güvenirlik katsayısı $r=0,85$; $p<0,01$ olarak bulunmuştur. KTYÖ, ülkemizde ergen ve yetişkinlerin değerlendirilmesinde kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçektir. Bulgularımız KTYÖ'nün Türkçe formunun geçerli ve güvenilir olduğunu göstermekte ve KTYÖ'nin ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki bireylerin telkine yatkinlik perspektifinden ele alınabilmesinde faydalı bir ölçek olabileceği göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: telkine yatkinlik, benlik algısı, yönlendirilebilirlik

Abstract

Adaptation of Short Suggestibility Scale to Turkish : A Validation and Reliability Study

The aim of the current study is to validate the Short Suggestibility Scale (SSS) into Turkish language, which is a shortened form of Multidimensional Iowa Suggestibility Scale- (MISS). SSS was developed to measure trait suggestibility and found to be related with various clinical and nonclinical entities. Validation of SSS into Turkish was conducted with a total sample of 294 subjects, 77 subjects between 15-18 years old and 217 subjects older than 18 years old. Apart from SSS all subjects were asked to answer Autonomous-Relational Self Scale (ARSS). Findings from the current study revealed a five factor model of SSS explains 52,59% of total variance in Explanatory Factor Analysis. The correlations between SSS and autonomous self ($r=-.43$) and relational self ($r=.31$) of ARSS were significant. The reliability analyses revealed a score of 0.86 in means of internal consistency of the scale. Test -retest reliability was also significant with a value of $r = 0.85$; $p<.01$. In summary the current study indicated that SSS is a valid and reliable tool to be used in adolescents and adults to measure general suggestibility. This scale is the first measure to asses trait suggestibility in Turkish, therefore we believe that validation of SSS may contribute to literature in means of various clinical and nonclinical researches.

Keywords: suggestibility, Self Perception, Trait Suggestibility

Yazışma / Correspondence:

Emre KÖROĞLU, Beykent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

E-posta: emrekoroglu@hotmail.com

Geliş / Received: 04 Temmuz 2021

Kabul / Accepted: 20 Mayıs 2022

Çevrimiçi yayın / Online published: 29 Mayıs 2022

©2022 JCBPR, Available online at <http://www.jcbpr.org/>

GİRİŞ

Telkine yatkinlik kavramı bir kişilik özelliği olarak bireyin kendisine verilen mesajları kabul etmesi olarak tanımlanmakta ve araştırmacılar telkine yatkinliğin uyumluluktan farklı bir özellik olduğunu vurgulamaktadır (Kotov, R. I., Bellman, S. B., ve Watson, 2004). Bu

Cite this article as: Köroğlu, E., Ayrıbaş, B., Köroğlu, R., Ögel, K. (2022). Kısa Telkine Yatkinlik Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. J Cogn Behav Psychother Res; 11(3),208-219. <https://doi.org/10.5455/JCBPR.92884>

bağlamda uyumluluğun daha çok davranışsal boyutlarından farklı olarak telkine yatkinliğin ilgili mesaj ve uyarınları içselleştirmeyi de kapsadığı düşünülmektedir (Kotov, R. I., Bellman, S. B., ve Watson, 2004). Tarihsel olarak telkine yatkinlik kavramı hipnoz ile ilişkili olarak ele alınmış ve sıklıkla hipnotik telkine yakınlık olarak kavramsallaştırılmıştır (Dienes ve ark., 2009). Bununla birlikte, telkine yatkinliği bir ucunda hipnotik duyarlılık ve diğer ucunda kandırılabilirlik olan bir spektrumda ele alan araştırmacılar da vardır (Eisen ve Lynn, 2001). Bu perspektifle telkine yatkinlik literatürde kendisine temel olarak adli tıp alanında yer bulmuş ve sorgusal yönlendirilebilirlik olarak ele alınmıştır (Gudjonsson ve Clark, 1986). Telkine yatkinliğin bu tipini değerlendirmek amacıyla çeşitli ölçekler geliştirilmiş ve farklı bağlamlarda kullanılmıştır. Bu ölçeklerden en sık kullanılanları *Gudjonsson Suggestibility Scale (GSS)*, *Stanford Hypnotic Susceptibility Scales* ve *Harvard Group Scale of Hypnotic Susceptibility* olarak öne çıkmaktadır (Benham ve ark., 2002). Hatta bu ölçekler ek olarak çocuklardaki telkine yatkinliği araştırmak için geliştirilen spesifik ölçekler de bulunmaktadır (Scullin ve Ceci, 2001). Bu ölçekler temel alınarak yapılan araştırmalarda telkine yatkinliğin duyuşsal telkine yatkinlik, plasebo telkine yatkinliği, sorgusal telkine yatkinlik ve imajinatif telkine yatkinlik gibi farklı farklı alt boyutlar üzerinden değerlendirilmesi önerilmektedir (Kirsch, 1997). Bu alandaki literatüre Türkçe dilinde bir hipnotik telkine yatkinlik ölçeği geliştirilmiş olması da katkı sağlamıştır (Tastan ve ark., 2019). Benzer şekilde *Stanford Hypnotic Clinical Scale* ve *Gudjonsson Suggestibility Scale* ölçeklerinin Türkçe dilindeki geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları da farklı araştırmacılar tarafından yapılmıştır (Agargun, ve ark., 2007; Ozcan, 2018). Ancak bu ölçeklerin Türkçe literatürdeki kullanımı sınırlı kalmıştır.

Yukarıdaki kavramsal çerçeve dışında yapısal telkine yatkinlik (trait suggestibility) olarak ayrı bir telkine yatkinlik tipinin olduğunu gösterilmiş ve bu alanda pek çok çalışma yürütülmüştür (Alganami ve ark., 2017). Yapısal telkine yatkinlik kavramı diğer telkine yatkinlik tiplerine kıyasla daha stabil bir kişilik özelliği olarak ele alınmaktadır. Bu ayrıma, bireylerin telkine yatkinliğinin sık kullanılan ölçekler üzerinden farklı ortamlarda kısa ve uzun vadede değişiklikler gösterdiği bulgusu yol açmıştır (Fassler ve ark., 2008). Sık kullanılan telkine yatkinlik ölçekleri bu açıdan eleştirilmiş ve yapısal telkine yatkinliği ölçmek amacıyla farklı değerlendirme araçları geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu araçlardan biri olan *Telkine Yatkinlik Envanteri (Inventory of Suggestibility)* geçerli ve güvenilir bir ölçek olmasına karşın yeterince yaygınlaşamamış ve sınırlı sayıda çalışmada kullanılmıştır (Emma ve ark., 2010). Benzer şekilde Gascon ve ark. Tarafından geliştirilen *Multivariable*

Multiaxial Suggestibility Inventory-2 (MMSI-2) ölçeği de her ne kadar 174 soruda oluşan kapsamlı bir araç olsa da kullanımı kısıtlı kalan ölçeklerden biri olmuştur (Escolà-Gascón, 2020). Bu soruna karşın Kotov ve ark., yapısal telkine yatkinliği ölçebilmek için *Multidimensional Iowa Suggestibility Scale (MISS)* olarak adlandırdıkları bir ölçek geliştirmiştir (Kotov, R. I., Bellman, S. B., ve Watson, 2004). *MISS* telkine yatkinliği beş farklı boyutta değerlendiren ve 95 madden oluşan bir öz-bildirim ölçeği olarak yapılandırılmıştır. Bu alt ölçekler; fizyolojik telkine yatkinlik, tüketici telkine yatkinliği, ikna edilebilirlik, akran uyumu ve fizyolojik reaktivite olarak isimlendirilmiştir (Kotov, R. I., Bellman, S. B., ve Watson, 2004). Ölçeği geliştiren araştırmacılar bu alt boyutlara ek olarak genel telkine yatkinliği ölçmek amacıyla *Short Suggestibility Scale (SSS)* – Kısa Telkine Yatkinlik Ölçeği (*KTYÖ*) ismini verdikleri 21 maddeli bir alt ölçek geliştirmiştir.

Diğer yapısal telkine yatkinlik ölçeklerinin aksine *MISS* ve *KTYÖ* çok sayıda ve farklı konulardaki araştırmada kullanılmaktadır. Örneğin Nitzan ve ark., *KTYÖ* kullanarak yaptıkları çalışmada antidepresan yanıtı ile telkine yatkinlik ilişkisini incelemiş ve yüksek telkine yatkinliğin düşük tedavi yanıtı ve yüksek yan etki oranları ile ilişkili olduğunu saptamıştır (Nitzan ve ark., 2015). Benzer bir çalışmada da telkine yatkinliğin nosebo etkisi ile yakından ilişkili olduğu ve telkine yatkinliği yüksek bireylerde ağırlı uyarınlara karşı felâketleştirmenin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Corsi ve Colloca, 2017). Farklı bir bakış açısı ile yapılan bir çalışma da ise *KTYÖ* skorlarındaki yüksekliğin yüksek kalorili yiyecekleri ödül ve sosyal uyum amacıyla yeme ile pozitif ilişkili olduğu gösterilmiştir (Ray ve ark., 2020). Yine benzer metodolojili bir çalışmada da Prete ve ark. *MISS* skorlarındaki yüksekliğin, yani artmış telkine yatkinliğin kompulsif satın alma davranışı ile ilişkili olduğunu bulmuştur (Prete ve ark., 2013). Bu bağlamda yapısal telkine yatkinlik ile karar verme davranışının ilişkisini araştıran çalışmalar da yürütülmüş ve yüksek telkine yatkinliğin *Ulimatum Game* isimli ekonomi oyununda grup içi dayanışma ve dış grup reddi ile ilişkisi gösterilmiştir (Brüne ve ark., 2012). Sosyal biliş perspektifi ile telkine yatkinliği araştıran başka bir çalışmada ise *Zihin Kuramı* ve empatik becerileri yüksek bireylerde düşük telkine yatkinlik görülmüştür (Kaviani ve Hatami, 2016).

Telkine yatkinliğin yukarıda ele alınan farklı klinik ve klinik dışı kullanımı dışında özellikle madde kullanım bozuklukları ile ilişkisi de farklı çalışmalara konu olmuştur. Cowand ve ark., *KTYÖ* ile ölçülen telkine yatkinliktaki artışın bağımlı olmayan bireylerde artmış alkol tüketimi ile ilişkili olduğunu ve bu ilişkinin özellikle genç yaşlarda belirgin olduğunu ortaya koymuştur (Cowand ve ark., 2019). Buna karşın

telkine yatkınlığın hâlihazırda alkol kullanım bozukluğu tanısı olanlarda alkol tüketimine bir etkisi olmadığı, zira bu bireylerde alkol kullanım miktarını belirlemede tolerans ve aşermenin daha önemli faktörler olduğunu öne sürmüşlerdir. Bu açıdan bakıldığında artmış telkine yatkınlığın özellikle genç bireylerde alkol kullanım bozukluğu için bir risk oluşturabileceği düşünülmektedir. Benzer şekilde başka bir çalışma da genç sosyal alkol kullanıcılarında KTYÖ skorları ile AUDIT skorları ve sürekli anksiyete skorları arasında pozitif bir ilişki olduğu, ve yüksel telkine yatkınlığın problemleri alkol kullanımı açısından modifiye edilebilir bir risk faktörü olarak ele alınabileceği saptanmıştır (Cowand ve ark., 2020). Bu bulgu farklı çalışmalarla da desteklenmiş ve telkine yatkınlığın madde kullanım bozukluklarındaki rolünü belirgin bir şekilde ortaya konmuştur (Stangl ve ark., 2019). Riskli alkol kullanımındaki telkine yatkınlığın bu rolü daha çok akran etkisi ile açıklanmakta ve bu bulguyu destekleyen ilginç bir çalışmada telkine yatkınlığı yüksek bireylerin küçük ama daha kısa sürede elde edilen ödülleri büyük ama geç elde edilen ödüllere tercih ettikleri ve bu etkinin telkine yatkınlığı yüksek bireylerin akran etkisi ile ilişkili olduğu gösterilmiştir (Gilman ve ark., 2014).

Literatürde telkine yatkınlık ile benliğin farklı boyutları arasındaki ilişkiyi inceleyen pek çok çalışma bulunmaktadır. Benlik kavramının kapsamı ve sınırları konusunda literatürde farklı görüşler bulunsu da benliğin temel olarak bireyin kendisiyle ve dış dünya ile olan ilişkisini düzenleyen mental bir fonksiyon olduğu düşünülmektedir (Kagıtcıbası, 2005). Telkine yatkınlığın farklı tipleri ile benlik fonksiyonları arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar daha çok benlik algısı ve benlik saygısı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda örneğin düşük benlik saygısı ve güvensiz bağlanma ile telkine yatkınlık ilişkisi gösteren pek çok çalışma bulunmaktadır (Pires ve ark., 2013). Benzer şekilde benlik algısı pozitif geribildirimlerle yükselen bireylerde telkine yatkınlığın azaldığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Szpitalak ve Polczyk, 2016). Özel olarak KTYÖ ile yapılan telkine yatkınlık çalışmalarında da sıklıkla benlik algısı ve benlik algısı ile yakından ilişkili öz-şefkat gibi konseptlerin bir değişken olarak ele alındığı görülmektedir (Kaviani ve Hatami, 2016; Maraldo ve ark., 2016). Bu çalışmalarla ilişkili olarak ÖİBÖ'nün de telkine yatkınlıkla yakından ilişkili eylemlilik (agency), kendine itimat (self-reliance) veya psikolojik dayanıklılık (resilience) gibi kavramlarla bağlantısını araştıran pek çok çalışma bulunmaktadır (Kagıtcıbası, 2012; Yıldırım ve Ermiş, 2017).

Sonuç olarak telkine yatkınlık kişilik yapısı ile yakından ilişkili bir kavram olarak temelde hipnotik ve sorgusal telkine yatkınlık düzlemlerinde çalışılmış olsa da yapısal telkine yatkınlığın daha farklı bir kavram olduğu ve farklı

linik ve klinik dışı düzlemlerde yapılan araştırmalarla doğasının daha iyi anlaşılabilmesi düşünülmektedir.

Çalışmamızın ana amaçlarından biri bireylerin telkine yatkınlığını farklı boyutlarda ölçen KTYÖ'nün Türkçe dilinde ve ele alınan örnekleme geçerliliği ve güvenilirliğinin test edilmesidir. Çalışmamızın diğer bir amacı ise telkine yatkınlık ile benlik kurgusu arasındaki ilişkiyi test etmektir. Çalışmanın ana hipotezi, KTYÖ'nin Türkçe dilinde ve ele alınan örnekleme geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu yönünde, ikinci hipotezi ise telkine yatkınlık ile ilişkisel benlik arasında pozitif bir ilişki olduğu yönündedir.

YÖNTEM

Örneklem

Kısa Telkine Yatkınlık Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması çalışması 77 "18 yaş altı", 217 "18 yaş ve üzeri" toplam 294 lise ve üniversite öğrencisinden oluşan bir örneklem ile yürütülmüştür. 294 katılımcının 162'si kadın, 132'si erkektir. Tüm katılımcıların yaş ortalaması ve standart sapması 20,3±3,1; kadınların 19,9±2,9; erkeklerin 20,6±3,2'dir.

Veri Toplama Araçları

Kısa Telkine Yatkınlık Ölçeği (KTYÖ) Kotov ve ark. (2004) tarafından geliştirilen TYÖKF 21 maddeden oluşan ve Çok Boyutlu Iowa Telkine Yatkınlık Ölçeği'nin (Multidimensional Iowa Suggestibility Scale- MISS) genel yapısını koruduğu gösterilen kısa bir formudur. MISS 91 madde ve beş alt boyuttan oluşan bir ölçektir. Ölçek alt boyutları fizyolojik telkine yatkınlık (12 madde), tüketici telkine yatkınlığı (11 madde), ikna edilebilirlik (14 madde), akran uyumu (14 madde) ve fizyolojik reaktivite olarak (13 madde) isimlendirilmiştir. Geriye kalan maddeler, iki farklı tamamlayıcı ölçek olarak geliştirilmiştir; psikosomatik boyut için 15 ve inatçı düşünme için 16 madde. Ölçek geliştiricileri tarafından KTYÖ'nin genel olarak MISS yapısını devam ettirdiği ve genel telkine yatkınlığın iyi bir indeksi olarak kullanılabileceği bildirilmiştir. Nitekim KTYÖ, MISS alt boyutlarından maddeler alınarak hazırlanmıştır. Bu maddeler şu şekilde dağılmaktadır; fizyolojik telkine yatkınlık beş madde, tüketici telkine yatkınlığı beş madde, ikna edilebilirlik dört madde, akran uyumu beş madde ve fizyolojik reaktivite üç madde. MISS'in geçerlik güvenilirlik çalışması beş basamakta ve toplamda 2232 kişilik üniversite öğrencisi ve genel toplumdan oluşan bir örneklem üzerinde yürütülmüştür. Validasyon çalışması, TYÖKF ile MISS toplam skorları arasında yüksek bir korelasyon ($r=0,93$) olduğunu göstermekte ve iki farklı örnekleme yapılan çalışmalarda KTYÖ'nin geçerli ve güvenilir olduğu bildirilmektedir.

KYTÖ ve MISS, maddeleri 1–5 arasında puanlanabilen Likert tipi bir yapıya sahiptir ve KTYÖ için skor aralığı 21–105 arasında değişmektedir. KTYÖ’nde yüksek skorlar, artmış yapısal telkine yatkinliği işaret etmektedir.

Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği (ÖİBÖ)

Bireylerin benlik kurguları hakkında bilgi almak için Kağıtçıbaşı (2013) tarafından geliştirilen “Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği” 27 maddelik bir ölçektir. ÖİBÖ’nde 1–9. arasındaki sorular özerk benlik, 10–18. arasındaki sorular ilişkisel benlik ve 19–27. arasındaki sorular ise özerk-ilişkisel benlik alt boyutlarına aittir. Özerk Benlik Kurgusu (ÖBK)’nun ters maddeleri; 4 ve 9 arasındaki tüm maddelerdir. İlişkisel Benlik Kurgusu (İBK)’nun ters maddeleri; 11, 12, 15 ve 18. maddelerdir. Özerk İlişkisel Benlik Kurgusu (ÖİBK)’nun ters maddeleri; 18, 21, 23, 24 ve 26. maddelerdir. Ölçek 27 puan ile 135 puan arasında puan üretmektedir. Ölçek puanlar düşükçe olumsuz, puanlar arttıkça olumlu sonuç vermektedir. Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeğinde özerk benlik, ilişkisel benlik ve özerk-ilişkisel benlik olmak üzere üç alt boyut bulunmaktadır. Özerk benlik kurgusu alt boyutunun Cronbach Alfa değeri 0,74, ilişkisel benlik kurgusu alt boyutunun 0,78 ve özerk-ilişkisel benlik kurgusunun ise 0,84’tür.

İşlem

Ölçme aracının uyarlanması ve uygulanabilmesi için ilgili kişi ve kurumlardan gerekli olan izinler alınmıştır. Verilerin toplanması aşamasından önce etik kurul onayı için başvurulmuş ve Hasan Kalyoncu Üniversitesi’nden E-804,01-21033250009 sayı numaralı ve 25.03.2021 tarihli etik kurul onayı alınmıştır. Ölçeğin İngilizce’den Türkçe’ye çeviri çalışması her iki dili de iyi bilen, test yapısı hakkında bilgisi olan üç psikiyatrist tarafından yapılmıştır. Türkçeye çevrilen form iki kişi tarafından İngilizceye çevrilerek geri çeviri işlemi tamamlanmıştır. İnternet ortamında hazırlanan ölçek bataryası, Aralık 2020 ile Ocak 2021 tarihleri arasında, gelişigüzel örnekleme ile seçilmiş, farklı üniversite ve liselerde öğrenim gören 400 öğrenciye çalışma hakkında bilgilendirme yapıldıktan sonra gönderilmiştir. Uygulamaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden, formu eksiksiz dolduran 294 katılımcı çalışmaya alınmıştır. Çalışmaya katılan 57 üniversite öğrencisinden, test tekrar test güvenirliliği için, iki hafta sonra yeniden ölçüm alınmıştır. Uygulamayı tamamlama süresi 6–10 dakika sürmüştür. Son aşamada, toplanan veriler üzerinde ölçeğin geçerlik ve güvenirlilik çalışmaları yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Veri analizine başlanmadan önce Kısa Telkine Yatkinlik Ölçeği’nden alınan puanlarının normal dağılım gösterip

göstermediğini anlamak için Q-Q Plot, box plot, histogram incelenmiş alt ölçeklerde basıklık ve çarpıklık değerlerinin eşik değer olan -1 +1 değerleri arasında olup olmadığı kontrol edilmiştir. Güvenirlilik çalışmasında iki yöntem kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını incelemek için Cronbach alfa katsayısı ve ölçeğin zamana karşı güvenirliliğini incelemek amacıyla test-tekrar test devamlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğin faktör yapısı açıklayıcı faktör analizi, varimax rotasyonu ve doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi ile incelenmiştir. Bu analizler araştırmaya alınan örneklemin tümü üzerinde yapılmıştır. Ölçüt bağıntılı geçerlik analizinde Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. İstatistiksel analizler SPSS 23,00 ve LISREL 8,80 ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Analizlere başlamadan önce tek yönlü aykırı değerleri belirlemek amacı ile standartlaştırılmış z puanı hesaplanmış, veri setinde z puanı genel kabul gören değer olan $\pm 3,29$ aralığının (Tabachnick ve Fidell, 2007) dışında bir veri olmadığından herhangi bir veri çıkarılmamıştır. Sonrasında verinin normal dağılım gösterip göstermediği değerlendirilmiştir. Normal dağılım Kolmogorov-Smirnov Testi yapılarak incelenmiştir ve bu test normal dağılımın olduğunu ($p>0,05$) göstermiştir. KTYÖ puanlarının dağılımı sütun ve Q-Q plot grafikleri ile incelendiğinde normalden önemli bir sapma olmadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra çarpıklık ve basıklık değerleri de eşik değer olan -1 ile +1 arasında yer aldığından normal dağılım varsayımının karşılandığı kabul edilmiştir.

Çalışmaya alınan örneklemin sosyodemografik özellikleri Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1: Örneklemin Sosyodemografik Özellikleri

S=294			
Değişkenler	Min	Max	Ortalama/SS
Yaş	15	26	20,3±3,1
Kadın			19,9±2,9
Erkek			20,6±3,2
Değişkenler	Sayı		Yüzde %
Cinsiyet	Kadın	162	51,1
	Erkek	132	44,9
Eğitim Durumu	Lise öğrencisi	61	20,7
	Üniversite öğrencisi	233	79,3
Gelir Düzeyi	0-2500TL	220	74,8
	2500-8500TL	56	19
	8500-14000TL	12	4,1
	>14000TL	6	2

Güvenirlilik

KTYÖ için yapılan güvenirlik analizleri sonucu Cronbach alfa katsayıları, ölçeğin geneli için 0,86, Nunnally ve Bernstein'e (1994) göre güvenirlik katsayısı için

kabul edilebilir değer 0,70'tir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısının beklenen değerlerin üzerinde olduğu görülmektedir. Alt boyutlara ait iç tutarlılık katsayıları Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2: Kısa Telkine Yatkınlık Ölçeği Güvenirlik Katsayıları

	<i>Madde çıktığında ölçek ortalaması</i>	<i>Madde çıktığında ölçek varyansı</i>	<i>Madde toplam korelasyonu</i>	<i>Madde çıktığında Cronbach alfa katsayısı</i>	<i>Cronbach alfa</i>
Faktör 1	46,88	116,45	0,43	0,86	
Madde 16: Sevdiğim şeylerin çoğunu arkadaşlarım aracılığıyla keşfetmişimdir.	46,69	114,21	0,50	0,86	0,69
Madde 6: Arkadaşlarımdan birçok alışkanlık edinmişimdir.	46,92	114,97	0,54	0,86	
Madde 19: Başkalarıyla konuştuktan sonra sık sık fikrimi değiştirim.	47,32	114,59	0,48	0,88	
Faktör 2	47,80	120,78	0,30	0,86	
Madde 8: Birinin titrediğini gördüğümde, ben de sıklıkla kendimde bir ürperme hissederim.	46,69	117,20	0,32	0,86	
Madde 3: Biri öksürdüğünde veya hapsirdiğinde, genellikle aynısını yapma dürtüsü hissederim.	47,27	114,63	0,46	0,86	
Madde 4: Ferahlatıcı bir içecek hayal etmek beni susatabilir.	46,94	113,94	0,50	0,86	0,70
Madde 20: Bana iyi görünmediğim söylenirse, kendimi hasta hissetmeye başlarım.	46,45	112,21	0,49	0,86	
Madde 10: İnsanlar bana nasıl hissettiklerini söylediğinde, genellikle ben de aynı şekilde hissettiğimi fark ederim.	46,68	112,75	0,54	0,85	
Madde 18: Korkunç bir şey düşünmek kalbimin hızlıca çarpmasına neden olabilir.	46,79	112,04	0,58	0,85	
Faktör 3	46,80	112,16	0,61	0,85	
Madde 14: İyi bir reklamdan etkilenebilirim.	45,49	116,47	0,38	0,86	
Madde 5: İyi bir satış elemanı ürününü istememi gerçekten de sağlayabilir.	46,41	115,70	0,33	0,86	
Madde 17: Bir ürün güzel bir şekilde sergilenirse, genellikle onu satın almak isterim.	47,05	115,55	0,33	0,86	0,71
Madde 7: Uyum sağlamak benim için önemlidir.	47,37	115,87	0,42	0,86	
Madde 12: Ferahlatıcı bir içecek hayal etmek beni susatabilir.	47,63	116,45	0,48	0,86	
Faktör 4	46,86	118,35	0,32	0,86	
Madde 21: Güncel moda eğilimlerini takip ederim.	46,72	117,08	0,45	0,86	
Madde 9: Tarzımı belirli ünlülere göre belirlerim.	46,29	114,71	0,53	0,86	0,59
Madde 15: Bir losyon/krem reklamı gördükten sonra cildim bazen bana kuru gelir.	46,56	115,18	0,54	0,86	
Madde 2: Dergi/Gazetelerden veya televizyondan birçok pratik tavsiye alırım.	46,88	116,45	0,43	0,86	
Faktör 5	46,69	114,21	0,50	0,86	
Madde 11: Bir karar verirken genellikle başkalarının tavsiyelerine uyarım.	46,92	114,97	0,54	0,86	0,71
Madde 13: Başkalarından çok sayıda iyi fikirler alırım	47,32	114,59	0,48	0,86	
Madde 1: Başkalarının fikirlerinden kolayca etkilenirim.	47,80	120,78	0,30	0,86	

Tablo 3: Kısa Telkine Yatkinlik Ölçeği'nin faktör yapısı

Madde no	Faktörler				
	1 Akran uyumu	2 Fizyolojik telkine yatkinlik	3 İkna edilebilirlik	4 Tüketici telkine yatkinliği	5 Başkalarının etkisi
Madde 16	0,71				
Madde 6	0,70				
Madde 19	0,61				
Madde 8		0,64			
Madde 3		0,62			
Madde 4		0,62			
Madde 20		0,52			
Madde 10		0,51			
Madde 18		0,42			
Madde 14			0,71		
Madde 5			0,63		
Madde 17			0,56		
Madde 7			0,56		
Madde 12			0,39		
Madde 21				0,76	
Madde 9				0,62	
Madde 15				0,57	
Madde 2				0,39	
Madde 11					0,74
Madde 13					0,73
Madde 1					0,51
Özdeğer	5,927	1,456	1,297	1,233	1,130
% açıklanan varyans	28,23	6,93	6,18	5,87	5,38
% kümülatif varyans	28,23	35,16	41,34	47,21	52,59

n=294 *p<0,01, ** **p<0,001

18 yaş altındaki örnekleme ait veriler üzerinden yapılan güvenilirlik analizi sonucu Cronbach alfa katsayısının ölçeğin geneli için 0,87 olduğu, 18 yaş ve üstündeki örnekleme ait veriler üzerinden yapılan güvenilirlik analizi sonucu Cronbach alfa katsayısının, ölçeğin geneli için 0,86 olduğu görülmüştür. Tüm ölçek için iki yarı test korelasyonlarından Spearman Brown katsayısı 0,80, Guttman katsayısı ise 0,79 bulunmuştur.

Kısa Telkine Yatkinlik Ölçeği'nin zamana karşı değişmezliği iki hafta ara ile değerlendirilmiş ve iki ölçüm arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ($r=0,85$; $p<0,01$) anlamlı ilişki bulunmuştur.

Geçerlik

Yapı Geçerliği

Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek amacıyla öncelikle açımlayıcı faktör analizi-AFA uygulanmıştır. Analiz öncesinde verilerin faktör çözümlenmesine uygun olup olmadığını

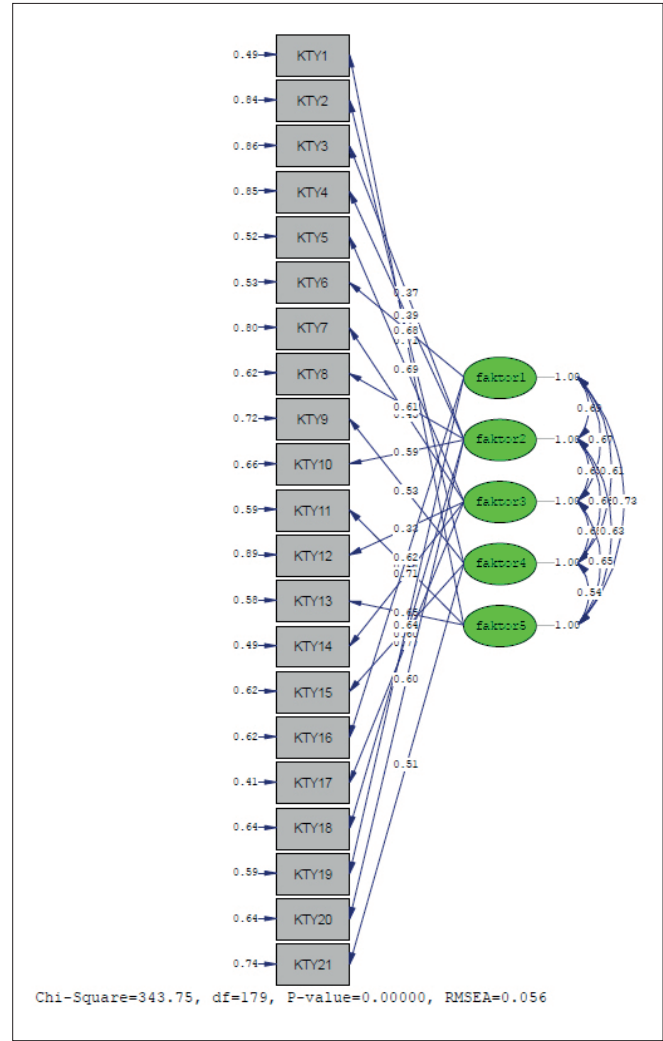
belirlemek amacıyla öncelikle Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Barlett's testleri uygulanmıştır. Beklenildiği gibi KMO değeri 0,60'ın üstünde (Büyüköztürk, 2002:470–483) 0,85 olarak, Barlett's testi sonucu ise anlamlı bulunmuştur, χ^2 (210, N=294)=1691,52; $p<0,001$. Bu sonuçlar, maddeler arası ilişkilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

Faktör yapısını belirlemek amacıyla varimax döndürmesi kullanılarak AFA yürütülmüştür. AFA sonuçlarına göre özdeğeri 1'den büyük olan (1,13–5,92 arasında) beş faktörün, toplam varyansın %52,59'unu açıkladığı görülmüştür. Döndürme işlemi sonrasında birinci faktörün üç (16, 6, 19), ikinci faktörün altı (8, 3, 4, 20, 10, 18), üçüncü faktörün beş (14, 5, 17, 7, 12) dördüncü faktörün dört (21, 9, 15, 2), beşinci faktörün ise üç (11, 13, 1) maddeden oluştuğu ve faktör yüklerinin 0,39 ile 0,76 arasında değiştiği görülmüştür (Tablo 3). Özgün çalışmada ölçeğin uzun formu beş faktörlü bir yapıya sahiptir. Ancak ölçeğin kısa formunun tek boyutlu olduğu bilinmektedir.

Faktör isimlendirmeleri orijinal ölçeğin uzun formu ile benzer olarak, ilk faktör “akran uyumu”, ikinci faktör “fizyolojik telkine yatkınlık”, üçüncü faktör “ikna edilebilirlik”, dördüncü faktör “tüketici telkine yatkınlığı” şeklinde adlandırılmıştır. Beşinci faktör “başkalarının etkisi” ise orijinal ölçeğin uzun formundan farklı olarak maddelerin ifade ettikleri anlama göre isimlendirilmiştir.

Ölçeğin geçerliğini test etmek amacıyla açılımlayıcı faktör analizi-AFA’dan sonra doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi daha önceden tanımlanmış bir yapının, bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığının test edildiği bir analizdir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarını geçerli kabul edebilmek için modele ait uyum iyiliği indekslerinin yeterli uyumu göstermesi gerekmektedir. Uyum İyiliği İndeksi (Goodness of Fit Index, GFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (Normed Fit Index, NFI), Görelî Uyum İndeksi (Relative Fit Index, RFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index, CFI) ve Fazlalık Uyum İndeksleri’nin (Incremental Fit Index, IFI) 0,90’dan büyük değerlerde olması yeterli düzeyde uyumun olduğu, değerlerin 0’a yaklaşmasının kötü, 1’e yaklaşmasının mükemmel uyum gösterdiği, Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized Root Mean Square Residuals, SRMR) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü’nün (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA) ise 0,05’ten küçük olmasının iyi uyumu, 0,10’in altında olması ise kabul edilebilir bir uyum iyiliğini, ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranının ise 5’in altında olmasının iyi uyumu gösterdiği belirtilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010).

Doğrulayıcı faktör analizi için uyum indeksleri incelendiğinde ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranının (343,75/179=1,92) 5’in altında yeterli düzeyde bir değere sahip olduğu görülmüştür. Diğer uyum indeksleri incelendiğinde RMSEA=0,06, SRMR=0,05, GFI=0,90, NFI=0,91, RFI=0,89, CFI=0,95 ve IFI=0,95 olarak bulunmuştur. NFI, 0,90 ve üzeri, GFI’nın 0,85 ve üzeri olması kabul edilebilir uyumu olduğunu, IFI’nın da 0,95 ve üzerinde olması mükemmel uyumu olduğunu, CFI’nın 0,95’in üzerinde olması kabul edilebilir uyumu olduğunu, RFI’nın ise 0,90’ın altında olması kabul edilebilir uyumu olmadığını göstermektedir. SRMR’nin $0,00 \leq SRMR \leq 0,05$ ve RMSEA’nın ise $0,05 \leq RMSEA \leq 0,10$ arasında olması kabul edilebilir uyum düzeyinde olduğunu işaret etmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi

Şekil 1. Doğrulayıcı faktör analizi modeli.

sonucunda elde edilen uyum iyiliği indeksleri incelendiğinde modelin uyumlu olmadığı görülmektedir. Aşağıda ölçeğin faktörleri ve maddelerine ilişkin standartlaştırılmış parametre tahminlerinin yer aldığı model Şekil 1’de sunulmuştur.

Ölçüt Geçerliliği

Ölçüt bağıntılı geçerliği test etmek amacıyla benzer özelliği ölçen bir ölçek ile geçerliği sınanmıştır. Türkiye’de telkine yatkınlığı ölçen bir ölçeğe rastlanmamıştır. Bu nedenle benlik kurgularını ölçmek amacı ile “Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği” ölçüt olarak kabul edilmiştir. Bu ölçeğin özerklik ve ilişkisellik alt boyutları bireylerin kendi tutum ve davranışlarını belirlerken diğerlerinden ne kadar etkilendiği hakkında fikir vermektedir. Kısa Telkine Yatkınlık Ölçeği’nin genel puanı ile özerk ilişkisel benlik ölçeğinin özerk benlik ve ilişkisel benlik alt boyutu arasında

Tablo 4: Kısa Telkine Yatkinlik Ölçeği alt faktörler

	KTYÖ toplam	1 Akran uyumu	2 Fizyolojik telkine yatkinlik	3 İkna edilebilirlik	4 Tüketici telkine yatkinliği	5 Başkalarının etkisi
Özerk benlik	-43**	-0,41**	-0,23**	-0,31**	-0,22**	-0,55**
İlişkisel benlik	0,31**	0,15**	0,13*	0,34**	0,21**	0,36**

n=294, *p<0,01, **p<0,001.

istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur. İki ölçeğin alt boyutları arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tüm katılımcılarda Kısa Telkine Yatkinlik Ölçeği'nin toplam puanı ile özerk ilişkisel benlik ölçeğinin, özerk benlik ($r=-0,43$) ve ilişkisel benlik ($r=0,31$) alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur.

18 yaş altındaki örnekleme de, Kısa Telkine Yatkinlik Ölçeği'nin toplam puanı ile özerk ilişkisel benlik ölçeğinin, özerk benlik ($r=-0,35$) ve ilişkisel benlik ($r=0,29$) alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmuştur.

TARTIŞMA

Yürütmüş olduğumuz bu çalışmanın temel amacı, yapısal telkine yatkinliği değerlendiren bir ölçek olan KTYÖ'nin Türkçe dilinde geçerli ve güvenilir bir şekilde kullanımının uygunluğu saptamaktır. Bulgularımız, ölçeğin orijinal validasyon çalışmasına benzer bir şekilde yüksek bir güvenilirlik katsayısına (0,87) sahip olduğunu göstermektedir. Bu değer, farklı araştırmacılar tarafından bir ölçeği güvenilirliğini saptamak için önerilen katsayı sınırı olan 0,70 değerinin üstündedir (Nunnally, J. C., ve Bernstein, 1994). Ölçeğin Türkçe formunun yapı geçerliliğini saptamak amacıyla yapılan AFA sonucunda açıklanan toplam varyans oranı %52,59 olarak bulunmuştur. Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında açıklanan varyans oranı olarak tek faktörlü ölçeklerde %30, çok faktörlü ölçeklerde ise %50 ve üzeri ölçüt olarak alındığından (Büyükköztürk, 2018), ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığı görülmektedir.

Çalışmamızda KTYÖ'nin kriter geçerliliği saptamak için, bireylerin benlik kurgularını değerlendirmek amacıyla sıklıkla kullanılan ve orijinal dili Türkçe olan bir ölçek olan ÖİBÖ (Kagıtçıbaşı, 2017) kullanılmıştır. KTYÖ toplam puanı ile ÖİBÖ alt-ölçekleri olan özerk benlik ($r=-0,43$) ve ilişkisel benlik ($r=0,31$) arasında anlamlı ancak orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır. Alt boyutlarla ise düşük düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Bunun

nedeninin Özerk-İlişkisel Benlik Ölçeği'nin doğrudan telkine yatkinliği değil benlik kurgularını belirleyen bir ölçek olması olabilir. Ancak Türkçe'de doğrudan yapısal telkine yatkinliği ölçen bir ölçme aracı bulunmadığından benzer nitelikleri değerlendirmesi bakımından tercih edilmiştir.

Elde ettiğimiz önemli bulgulardan bir diğeri ise KTYÖ'nin Türkçe formunun beş faktörlü bir yapı göstermiş olmasıdır. Her ne kadar ölçeğin orijinalinin kısa formunu geliştiren araştırmacılar KTYÖ'nin alt-ölçekler üzerinden bir analize uygun olmadığını ve sadece genel telkine yatkinliği değerlendirmek amacıyla kullanımının uygun olduğunu bildirseler de, KTYÖ maddeleri ölçeğin uzun formu olan MISS alt-ölçeklerinden seçilen maddelerden oluşmaktadır. Bu açıdan bakıldığında MISS'in beş faktörlü yapısının KTYÖ'nde de devam ettiği görülmektedir. Bulgularımız, ölçeğin bu beş faktörlü yapısının toplam varyansın %52,59'unu açıkladığını göstermektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucu ölçeğin kabul edilebilir uyum indekslerine sahip olduğu söylenebilir. Ancak MISS beş faktörlü yapısının genel olarak KTYÖ'nde de devam ettiği görüldüğü de ölçeğin kısa form olması sebebiyle az sayıda maddeden oluşması ve alt boyutların bir özelliği ölçmek için yeterince madde içermemesi bakımından test geliştiricilerinin KTYÖ'nin alt-boyutların değil genel telkine yatkinliğin değerlendirmesinde toplam puanın kullanılması önerisinin (Kotov, R. I., Bellman, S. B., ve Watson, 2004) uygun olduğu düşünülmektedir.

Yürütmüş olduğumuz bu çalışmanın literatüre özgül bir katkısı olacağını düşünüyoruz. Her ne kadar Türkçe dilinde hipnotik telkine yatkinliği ölçen bir ölçek geliştirilmiş olsa da yapısal telkine yatkinliği değerlendiren Türkçe dilinde bir ölçek olmaması, bu alandaki bilimsel araştırmaların önünde bir engel olarak görülebilir (Tastan ve ark., 2019). Benzer şekilde Türkçe diline çevrilen *Stanford Hypnotic Clinical Scale* ve *Gudjonsson Suggestibility Scale* ölçeklerinin de kullanımı nispeten sınırlı olarak kalmıştır. Bu nedenle KTYÖ'nin Türkçe dilinde kullanımının, farklı klinik ve klinik dışı çalışma konularının geliştirilmesini sağlayabileceği düşünülmektedir.

Farklı dillerde KTYÖ kullanılarak yapılan çalışmalar göstermektedir ki yapısal telkine yatkınlık madde kullanım bozuklukları ve depresyon gibi farklı pek çok psikopatolojide kritik bir kavram olarak öne çıkmaktadır (Corsi ve Colloca, 2017; Cowand ve ark., 2020; Nitzan ve ark., 2015). Yapısal telkine yatkınlığın klinik dışı riskli davranışlar, yeme davranışı, alkol kullanımı veya tüketici alışkanlıkları gibi kavramlarla da yakından ilişkisi olduğu bilinmektedir (Prete ve ark., 2013; Ray ve ark., 2020).

KTYÖ, klinik örneklemin yanı sıra ergenler ve yetişkinlik dönemindeki bireylerle yürütülen çalışmalarda kullanılabilmesi bakımından önemlidir. Ergenlik döneminin en önemli görevi kimlik biçimlendirmedir. Bu dönemde genç birey mesleki, cinsel, dinsel vb. birçok alana ilişkin semalarını şekillendirir. Genç birey, önce kimliği için farklı alternatifleri araştırıp deneyimler, keşif yapar, sonrasında amaçlarına, değerlerine uygun olan özelliklerden bir ya da birkaçını seçip karar verir (Erikson, 2018). Telkine yatkın olan bireylerin bilgiyi eleştirmeden kabul etme ve içselleştirme olasılıklarının o kadar yüksek olduğuna dair kanıtlar vardır (Kotov ve ark., 2004). Bu durum kimlik gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Özellikle ipotekli kimlik geliştiren bireylerin otorite olarak kabul ettiği kişilerden etkilenerek kimlik gelişimini bu yönde şekillendirdikleri bilinmektedir (Marcia, 1966).

Son yıllarda yapılan araştırmalar kimlik gelişiminin ergenlikte başlamasına karşın, yirmili yaşların başı ve ortasına kadar sürdüğünü belirtmişlerdir. Beliren yetişkinlik adı verilen bu dönemde, genç insanlar yaşamlarının birçok alanında fırsatları arayıp, farklı seçenekleri dener, kimliklerini sorgulayıp, kim olduklarına ve yaşamdan neler belediklerine karar verirler (Arnet, 2000). Yaşamı etkileyecek seçimlerin yapıldığı ve benlik özelliklerinin şekillendiği bu dönemde bireyin hangi faktörlerin etkisi altında karar verdiğini, telkine ne kadar yatkın olduğunu belirlemek önemlidir. Bu araştırmanın sonuçları da telkine yatkınlık puanları ile özerk benlik arasında negatif, ilişkisel benlik arasında ise pozitif korelasyon olduğunu göstermekte, telkine yatkınlık ile benlik arasındaki bağlantıya dikkati çekmektedir.

Araştırma bulguları, sadece genç yetişkinlerde değil, 18 yaş altı örnekleme de KTYÖ'nün geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu bulgu genç yetişkinlik ve ergenlik dönemindeki gelişimsel meselelerin yanı sıra farklı psikiyatrik durumların telkine yatkınlık perspektifinden ele alınabileceğini göstermektedir. Zira yurtdışında yapılan çalışmalar ergenlerin telkine yatkınlığı ile alkol – madde

kullanım bozukluğu riski arasında belirgin ilişkilere işaret etmektedir (Cowand ve ark., 2019).

Sonuç olarak yürütmüş olduğumuz bu çalışma KTYÖ'nün Türkçe dilinde kullanımının hem yetişkinler hem de ergenlerde geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Bulgularımız ayrıca KTYÖ'nün MISS ölçeği alt-boyutlarındansa genel telkine yatkınlığı ölçmek için toplam puanının kullanımının daha uygun olduğunu teyit etmektedir. Ancak ölçeğin ölçüt geçerliliğini belirlemek amacıyla, telkine yatkınlık kavramıyla ilişkili olabilecek psikolojik yapıları değerlendiren, geçerlik ve güvenilirliği kanıtlanmış farklı ölçeklerle KTYÖ arasındaki ilişkiler incelenebilir. Ayrıca ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yürütüldüğü araştırma grubu lise ve üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği için farklı klinik örneklemeler üzerinde yapılacak çalışmalar da son derece önemlidir.

Yürütmüş olduğumuz bu çalışmada bazı temel kısıtlılıklar mevcuttur. İlk olarak çalışmada Türkçe diline çevrilen KTYÖ, 91 maddelik MISS ölçeğinin 21 maddelik kısaltılmış hali olduğundan psikometrik özellikleri açısından orijinal ölçekten farklılıklar göstermektedir. Diğer bir kısıtlılığımız da Türkçe dilinde yapısal telkine yatkınlığı ölçen bir ölçek olmamasıdır. Her ne kadar bu kısıtlılık telkine yatkınlıkla benzer bir konsept olan benlik algısı ölçeği üzerinden sınırlandırılmaya çalışılmış olsa da bu iki konseptin birebir örtüştüğü düşünülemez. Çalışmadaki diğer bir kısıtlılık da örnekleminin ergen ve genç yetişkinlerden oluşmuş olmasıdır. Her ne kadar KTYÖ orijinal validasyon çalışması da benzer bir örnekleme yapılmışsa da, bu durum ölçeğin genel popülasyonda kullanımını sınırlandıran bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Etik Kurul Onayı: Çalışma, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Etik Kurulu tarafından onaylandı (onay tarihi ve sayısı: 25.03.2021 / E-804,01-21033250009).

Hasta Onamı: Çalışmaya katılan tüm katılımcılardan yazılı bilgilendirilmiş onam formu alındı.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Yazarların bu araştırma bağlamında açıklaması gereken herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek: Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

Ethics Committee Approval: The study was approved by the Ethics Committee of Hasan Kalyoncu University (date and number of approval: 25.03.2021 / E-804,01-21033250009).

Informed Consent: Informed consent was obtained from all individual participants included in the study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors declare no conflict of interest.

Financial Disclosure: No financial disclosure was received.

KAYNAKLAR

- Agargun, M. Y., Gulec, M., Ozturk, R., Cimen, D. (2007). The Stanford hypnotic clinical scale for adults (SHCS): Validity and reliability of the Turkish version. *Sleep and Hypnosis*, 9(2), 71–81. <http://www.sleepandhypnosis.org/ing/Pdf/12e13cc740ad44149ba00004163c737f.pdf>
- Alganami, F., Varese, F., Wagstaff, G. F., ve Bentall, R. P. (2017). Suggestibility and signal detection performance in hallucination-prone students. *Cognitive Neuropsychiatry*, 22(2), 159–174. <https://doi.org/10.1080/13546805.2017.1294056>
- Benham, G., Smith, N., ve Nash, M. R. (2002). Hypnotic susceptibility scales: Are the mean scores increasing? *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, 50(1), 5–16. <https://doi.org/10.1080/00207140208410087>
- Brüne, M., Tas, C., Wischniewski, J., Welpinghus, A., Heinisch, C., ve Newen, A. (2012). Hypnotic ingroup-outgroup suggestion influences economic decision-making in an Ultimatum Game. *Consciousness and Cognition*, 21(2), 939–946. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2012.02.009>
- Corsi, N., ve Colloca, L. (2017). Placebo and Nocebo Effects: The Advantage of Measuring Expectations and Psychological Factors. *Frontiers in Psychology*, 8, 308. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00308>
- Cowand, A., Schwandt, M., Schneider, A., Gilman, J. M., Diazgranados, N., Ramchandani, V. A., ve Stangl, B. L. (2020). 4191 The Role of Suggestibility and Trait Anxiety in Young Adult Alcohol Use. *Journal of Clinical and Translational Science*, 4(s1), 149–149. <https://doi.org/10.1017/cts.2020.438>
- Cowand, A., Stangl, B. L., Schwandt, M. L., Schneider, A., Gilman, J. M., Diazgranados, N., ve Ramchandani, V. A. (2019). 3289 The Role of Suggestibility in Alcohol Use and Misuse. *Journal of Clinical and Translational Science*, 3(s1), 156–156. <https://doi.org/10.1017/cts.2019.357>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları (Birinci baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Dienes, Z., Brown, E., Hutton, S., Kirsch, I., Mazzoni, G., ve Wright, D. B. (2009). Hypnotic suggestibility, cognitive inhibition, and dissociation. *Consciousness and Cognition*, 18(4), 837–847. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2009.07.009>
- Eisen, M. L., ve Lynn, S. J. (2001). Dissociation, Memory and Suggestibility in Adults and Children. *Applied Cognitive Psychology*, 15(7 Spec. Iss.). <https://doi.org/10.1002/acp.834>
- Emma, B., John, S., ve John, C. (2010). Suggestibility, Dissociation and Positive Schizotypy. *Clínica y Salud*, 21(1), 3–8. <https://doi.org/10.5093/cl2010v21n1a1>
- Escolà-Gascón, Á. (2020). Researching unexplained phenomena: empirical-statistical validity and reliability of the Multivariable Multiaxial Suggestibility Inventory-2 (MMSI-2). *Heliyon*, 6(7), e04291. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e04291>
- Fassler, O., Lynn, S. J., ve Knox, J. (2008). Is hypnotic suggestibility a stable trait? *Consciousness and Cognition*, 17(1), 240–253. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2007.05.004>
- Gilman, J. M., Curran, M. T., Calderon, V., Stoekel, L. E., ve Evins, A. E. (2014). Impulsive Social Influence Increases Impulsive Choices on a Temporal Discounting Task in Young Adults. *PLoS One*, 9(7), e101570. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0101570>
- Gudjonsson, G. H., ve Clark, N. K. (1986). Suggestibility in police interrogation: A social psychological model. *Social Behaviour*, 1(2), 83–104. <https://psycnet.apa.org/record/1989-22328-001>
- Kagitcibasi, C. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(4), 403–422. <https://doi.org/10.1177/0022022105275959>
- Kagitcibasi, C. (2012). Sociocultural Change and Integrative Syntheses in Human Development: Autonomous-Related Self and Social-Cognitive Competence. *Child Development Perspectives*, 6(1), 5–11. <https://doi.org/10.1111/J.1750-8606.2011.00173.X>
- Kagitcibaşı, C. (2017). Parenting and the Development of the Autonomous-Related Self. In *Family, self, and human development across cultures: Theory and applications* (pp. 165–207). Psychology Press ve Routledge Classic Editions.
- Kaviani, H., ve Hatami, N. (2016). Link between Mindfulness and Personality-Related Factors Including Empathy, Theory of Mind, Openness, Pro-social Behaviour and Suggestibility. *Clinical Depression*, 02(04). <https://doi.org/10.4172/2572-0791.1000119>
- Kirsch, I. (1997). Suggestibility or hypnosis: What do our scales really measure? *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, 45(3), 212–225. <https://doi.org/10.1080/00207149708416124>
- Kotov, R. I., Bellman, S. B., ve Watson, D. B. (2004). Multidimensional Iowa suggestibility scale (MISS). Stony Brook University. <https://renaissance.stonybrookmedicine.edu/sites/default/files/MISSBriefManual.pdf>
- Maraldo, T. M., Zhou, W., Dowling, J., ve Vander Wal, J. S. (2016). Replication and extension of the dual pathway model of disordered eating: The role of fear of negative evaluation, suggestibility, rumination, and self-compassion. *Eating Behaviors*, 23, 187–194. <https://doi.org/10.1016/J.EATBEH.2016.10.008>
- Nitzan, U., Chalamish, Y., Krieger, I., Erez, H. B., Braw, Y., ve Lichtenberg, P. (2015). Suggestibility as a predictor of response to antidepressants: A preliminary prospective trial. *Journal of Affective Disorders*, 185, 8–11. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2015.06.028>
- Nunnally, J. C., ve Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory*. McGraw-Hill, New York.
- Ozcan, E. I. (2018). Gudjonsson yönlendirilebilirlik ölçeği Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Pires, R., Silva, D. R., ve Ferreira, A. S. (2013). Personality styles and suggestibility: A differential approach. *Personality and Individual Differences*, 55(4), 381–386. <https://doi.org/10.1016/J.PAID.2013.03.017>
- Prete, M. I., Guido, G., ve Pichierri, M. (2013). Consumer Hypnotic-Like Suggestibility: Possible Mechanism in Compulsive Purchasing. *Psychological Reports*, 113(1), 162–174. <https://doi.org/10.2466/01.18.PR0.113x11z0>
- Ray, M. K., Zachmann, A. E., Caudill, C. V., ve Boggiano, M. M. (2020). Relationship between trait suggestibility and eating-related behaviors in overweight and obesity. *Eating Behaviors*, 37, 101380. <https://doi.org/10.1016/j.eatbeh.2020.101380>
- Scullin, M. H., ve Ceci, S. J. (2001). A suggestibility scale for children. *Personality and Individual Differences*, 30(5), 843–856. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00077-5](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00077-5)

- Stangl, B. L., Schuster, R. M., Schneider, A., Dechert, A., Potter, K. W., Hareli, M., ... Gilman, J. M. (2019). Suggestibility is associated with alcohol self-administration, subjective alcohol effects, and self-reported drinking behavior. *Journal of Psychopharmacology*, 33(7), 769–778. <https://doi.org/10.1177/0269881119827813>
- Szpitalak, M., ve Polczyk, R. (2016). Reinforced self-affirmation and interrogative suggestibility. *Psychiatry, Psychology and Law*, 23(4), 512–520. <https://doi.org/10.1080/13218719.2015.1081088>
- Tastan, K., Demiroz, H. P., Oztekin, C., ve Sincan, S. (2019). Development and Validation of a Turkish Hypnotic Suggestibility Scale. *JPMA. The Journal of the Pakistan Medical Association*, 69(9), 1236–1330. <https://europepmc.org/article/med/31511719>
- Yıldırım, M. S. Ö., ve Ermiş, E. N. (2017). The predictive role of autonomous-related self of adolescent and the critical thinking disposition of parents on adolescent psychological resilience. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 319–327. <https://doi.org/10.24289/IJSSER.268562>

EXTENDED ENGLISH ABSTRACT

INTRODUCTION

Suggestibility refers to a personality trait that reflects to accept messages and researchers differentiate suggestibility from compliance as in contrast to mostly behavioral aspects of compliance, suggestibility is related also to the internalization of the message. Historically suggestibility was mainly defined as a close concept to hypnosis and referred mostly as hypnotic suggestibility. Apart from the abovementioned conceptual distinctions, another type of suggestibility is also well-studied, namely trait suggestibility. As a term trait suggestibility refers to more stable type of suggestibility, as some researchers report significant short-term and long-term changes in scores of commonly used suggestibility scales in various settings. This criticism led to development of new types of scales to measure suggestibility as a trait. In effort to develop a new scale to measure trait suggestibility, Kotov et al presented a new scale; Multidimensional Iowa Suggestibility Scale (MISS). MISS consists of 95 items in five different dimensions; Consumer Suggestibility, Persuadability, Sensation Contagion, Physiological Reactivity and Peer Conformity. The authors also validated a 21 item Short Suggestibility Scale (SSS) based on items from five subscales of MISS and reported this short form as reliable tool to measure overall suggestibility. In contrast to other trait suggestibility measures, MISS and SSS are used as a tool to measure suggestibility in numerous studies with a wide range of topics. Studies using SSS are mostly focused on relationship between suggestibility and antidepressant response, nocebo effect, compulsive purchasing, and social cognition parameters like Theory of Mind and empathy. Moreover, several studies also report that trait suggestibility is closely related to alcohol use disorders and especially adolescents who have higher scores of suggestibility are prone to become alcohol dependent.

METHODS

The requested permissions are obtained from the respective authorities. The translation of SSS were conducted independently by three psychiatrists, who are near-native English speaker and familiar with structure of the measure. An online form consisted of the two scales, SSS and Autonomous Relational Self Scale (ARSS), with a Sociodemographic Data Form were sent to 400 students from different universities and high schools in Istanbul, Turkey. Further, 57 university students are asked to complete the scales after 3 weeks once more, as a part of test-retest reliability study.

The validation study of SSS was conducted with a sample of 294 participants, 233 university students and 62 high school students. 162 (55.10%) of the participants were females and 132 (44.89%) were males. Mean age of the participants was found as 20,3 ($\pm 3,14$).

Short Suggestibility Scale (SSS): Developed by Kotov et al. SSS is 21 item form of (MISS). MISS consists of a total number of 91 items and five different subscales. SSS includes different numbers of items from each subscale and it provides a score range between 21 – 105. Higher scores on SSS indicate more trait suggestibility.

Autonomous-Related Self Scale (ARSS):

ARSS was developed to assess self-representations of individuals and consists of 27 items. The items 1-9 belong to Autonomous-Self subscale,

10-18 belong to Relational-Self subscale and items 19-27 belong to Autonomous-Relational self subscale. Lower scores indicate a negative self-representation and higher scores indicate more positive self. In the present study ARSS is used as original Turkish form. ARSS was also translated to English and implemented in various studies.

RESULTS

The Turkish form of SSS has a Cronbach's alpha value of 0,86, which is bigger than the suggested limit of 0.70. Test – retest reliability of SSS also indicates a significant relationship ($r=0.85;p<.01$)

Construct validity analyses showed that Turkish form of SSS has a Kaiser-Meyer Olkin (KMO) value of 0,85, therefore can be accepted as valid, and Bartlett's value of χ^2 (210, N = 294) = 1691,52; $p<.001$. Explanatory factor analyses showed that the Turkish form of SSS has a 5 factor model, similar to the original scale, and has an explanatory value of %52,59.

Criterion validity of SSS also revealed significant values, as the correlation between SSS and autonomous self scores has a r value of -0.35 and relational self has a r value of 0.29.

DISCUSSION

The current study aims to determine the reliability and validity of SSS, a measure to evaluate trait suggestibility. Similar to the original validity study, Turkish form of SSS has a reliability coefficient of 0.87. This value can be interpreted as an indicator of an adequate value of reliability, as various authors suggest a minimal of 0.70 reliability coefficient for a measure to be accepted as reliable. Similar to the reliability, the construct validity statistics of the Turkish version of SSS show significant results, as KMO value has been found as 0,85, a value bigger than the generally accepted threshold of 0.60 to ascertain the validity of a measure.

In order to determine the criterion validity of SSS, ARSS, a well-known measure to study self-representation, was implemented. Similar to results from reliability and construct validity analyses, criterion validity of SSS showed significant correlations with ARSS and its subscales and these findings indicate an acceptable construct validity for SSS.

Another important aspect of the current study is the factor structure of SSS. The current study shows that the structure of Turkish version of SSS also consists of five factors. These five-factor model of SSS has a 52.59% value to explain the total variance of all items. Nevertheless, it should be remembered that developers of SSS suggest that it should not be used to evaluate in means of MISS subscales, but as a general indicator of trait suggestibility.

Overall, the current study shows that SSS is a reliable and valid tool to measure trait suggestibility both in adults and adolescences. Our findings also indicate that SSS should be considered as a tool to indicate general suggestibility and measuring the original subscales of MISS may not be appropriate with using SSS. We believe that this current study contributes to the literature in a unique way, as there is no reliable and valid tool to measure trait suggestibility in Turkish language.

Keywords: suggestibility, Self Perception, Trait Suggestibility